

Kunnskapsdepartementet
Pb. 8119 Dep
0032 Oslo

DET TEOLOGISKE
MENIGHETSFAKULTET

Oslo, 24. juni 2016

Innspill til stortingsmelding om kvalitet i utdanning

Vi viser til Kunnskapsdepartementets brev av 18. februar 2016 og takker for muligheten til å gi innspill til stortingsmeldingen om kvalitet i høyere utdanning.

MF legger til grunn våre egne strategiske planer og visjoner, og bygger også på Stortingsmeldingen *Konsentrasjon for kvalitet* (strukturemeldingen) som setter ord på kvalitet og hvilke mål vi har for høyere utdanning: kandidater med både solide fagkunnskaper og gode generiske ferdigheter.

Det synes som om vi i sektoren er langt mer enige om faktorene for kvalitet i høyere utdanning enn vi om hva kvalitet er. I likhet med Universitets- og høyskolerådet finner også MF å kunne gi sin tilslutning til NIFUs påpekning av at det å definere kvalitet er å utøve politikk og balansere ulike mål og interesser (Skule og Frølich: Spenninger i definisjonen av kvalitet *Khrono.no* 31/5 2016). «Forskjellige interessegrupperinger legger ulik vekt på de ulike kvalitetsdimensjonene. Arbeidslivet er opptatt av relevans og praksisnærhet, professorene er opptatt av teoretisk og akademisk eksellens, politikerne av effektivitet og ressursutnyttelse, og studentene av aktiviserende undervisningsformer og god veiledning.»

Vi svarer i det følgende på statsrådets bestilling i ti punkter:

POSTADRESSE

Pb. 5144 Majorstuen
NO-0302 Oslo

BESØKSADRESSE

Gydas vei 4, Majorstuen
Oslo

TELEFON

22 59 05 00

FAKS

22 59 05 05

E-POST

post@mf.no

BANKGIRO

6038 05 58583

ORG.NR.

NO 970011994 MVA

www.mf.no

1. Hva ser dere som de viktigste utfordringene i styrets arbeid for å fremme høyere kvalitet i utdanningen? I teksten over har jeg trukket frem fem faktorer jeg mener er avgjørende for god utdanningskvalitet. Er dere enige i at dette er sentrale faktorer, og hvorfor/hvorfor ikke? Er det noe vesentlig dere mener mangler i listen?

Vi støtter og har gjenkjennelse i de fem faktorene for utdanningskvalitet. I tillegg mener vi at et godt læringsmiljø er en meget viktig faktor for høy utdanningskvalitet. Gode, stimulerende og trygge rammer for læring øker læringsutbytte og utdanningens kvalitet. Undervisningen skal utfordre, men samtidig trengs et læringsmiljø som åpner for at studentene stiller spørsmål og deltar i diskusjoner. Her spiller faglærerne en viktig rolle.

Det er mange faktorer som utgjør kvalitet i høyere utdanning. Gjennomstrømning og karaktergjennomsnitt er blant dem, og det er også viktig å se på utdanningens relevans for samfunnet. Kvalitet i utdanningen handler i stor grad om hvorvidt en utdanner gode yrkesutøvere og at en former en utdanning som svarer på samfunnets behov. Dermed er det avgjørende at institusjonene kjenner arbeidsmarkedet de utdanner til. Ved Det teologiske menighetsfakultet (MF) har vi god innsikt i det aktuelle arbeidsmarkedet knyttet til kirke, skole og samfunn gjennom RSA og samarbeid om praksis i kirker, skoler og institusjoner. Studieveiledere deltar aktivt ved å møte enkeltstudenter og diskutere karrierevei. I tillegg til å møte dagens behov, ønsker vi dessuten å gi studenter en dannelse som gjør dem til kritiske borgere som kan være med på og forstå hvordan samfunnet kan endres til å bli bedre.

Vår hovedutfordring for å fremme høyere kvalitet i utdanningen har vært å øke studentenes studieinnsats. I tillegg til Studiebarometeret har MF sine egne, årlige, langt mer omfattende studentundersøkelser. Denne viser at de fleste studentene synes studiet er interessant og er motiverte for å jobbe. Den tiden studentene bruker på studiet synes de å bruke godt, men de bruker for lite tid. I tillegg erfarer vi at mange av våre studenter, særlig profesjonsstudentene, bruker tid på andre yrkesrelevante aktiviteter. Dette bidrar til en viss grad til økt læringsutbytte. Samtidig blir det mindre tid til studier.

2. Hvordan følger styret opp at fagmiljøene har høye ambisjoner på studentenes vegne, jf. også mangfoldet i studentpopulasjonen? Hvordan følges studieprogrammer og fagområder med dårlige resultater opp fra styrets og ledelsens side?

Ved MF har vi et omfattende kvalitetssystem som gir styre og ledelse god innsikt i hva som gjøres og hva som bør tas tak i. Vi har en rekke utvalg og organer som tar opp denne type saker, og her er også studenter involvert. Vi har inkludert Studiebarometerets resultater i vårt kvalitetssystem, i tillegg til resultatene fra vår egen studentundersøkelse, og resultatene drøftes både på institusjonsnivå og på avdelingsnivå, og om nødvendig iverksettes tiltak

Vi uttrykker på ulike vis at vi har høye ambisjoner på studentenes vegne. Lærere har involvert seg i opprettelse av kollokviegrupper, vi har ulike nivåer av obligatorisk gruppeundervisning og vi har hatt egne fagdager dedikert spesielt til dette temaet. Vi ønsker at studenter skal komme forberedt til forelesninger og seminarundervisning, og ber lærere informere om hva de forventer at studenter har lest av litteratur i forkant av undervisning slik at timene kan brukes til

diskusjon. Effekten av disse tiltakene har dessverre ikke vært tilfredsstillende. Det diskuteres nå om det skal kreves at studentene leverer et sammendrag eller refleksjonsnotat fra pensum i forkant av undervisning for å forsikre om at studentene er forberedt. Dette vil ha en rekke positive gevinster ved å sikre at studentene må jobbe mer og jevnlig underveis, kommer forberedt til timene, får lest pensum, og får forberedt seg til eksamen. Ved å innføre slike krav står man samtidig i fare for å la de svakeste studentene sette standarden for hvordan studiet legges opp.

Når det gjelder mangfold i studentpopulasjonen, ser vi en viss spenning mellom på den ene siden å arbeide for at studentene blir heltidsstudenter og på den annen side å legge til rette for fleksibel utdanning. Stadig flere studenter tar utdanning på deltid, og mange av disse er i en livssituasjon som gjør at dette er beste alternativ. Vi har i lang tid hatt en vellykket videreutdanning for lærere, slik vi beskriver nærmere under punkt 7. Vårt tilbud av fleksibel utdanning blir stadig større, men vi må kontinuerlig vurdere hvilken type utdanningstilbud som passer best i ulike kurs og programmer.

3. Hva er det viktigste deres institusjon kan gjøre på egenhånd og i samarbeid med andre, for å styrke utdanningen? Hvordan kan dere fremme kvalitet gjennom tettere allianser med utenlandske miljøer og integrere utdanning bedre i det internasjonale samarbeidet?

Vi mener at noe av det viktigste vi kan gjøre for å styrke utdanningen er å skape godt læringsmiljø for studentene. Vi ønsker å skape læringsarenaer der studentene kan reflektere sammen om hvordan de selv lærer best. Vi har profesjonssamlinger og langsgående praksis i flere av utdanningene våre for å få sammenheng mellom teori og praksis, men også for å øke identitetsfølelsen til studentene og knytte den til det de studerer og planlegger å jobbe med videre.

I tillegg til forskningsbasert undervisning burde det også være et fokus på undervisningsrelevant forskning. Utlysninger fra Forskningsrådet kunne fokusere på at forskningen bør være relevant for utdanningen ved egen institusjon eller for institusjonssamarbeid.

Det er interessant å samarbeide med internasjonale aktører både i forskning og på institusjonsnivå, og vi ser at det også er givende for studenter og vi oppmuntrer til utveksling, praksisopphold og feltarbeid i utlandet. Samarbeid med internasjonale aktører kan imidlertid være kostbart, krevende administrativt og klimafiendtlig. En enkel og kvalitetshevende samarbeidsform vi benytter stadig mer er å ha forelesninger med internasjonale forskere av høy kvalitet enten direkte over Skype eller i opptak.

Når det gjelder å sende egne studenter på utveksling har vi gjort det mye tydeligere i studieprogramplanene når studentene bør reise ut, og da får de også konkrete anbefalinger om å reise til steder hvor vi har gode institusjonsavtaler slik at det ligger mest mulig til rette for et fruktbart utvekslingsopphold.

4. Hva er deres viktigste strategiske grep for å sikre god relevans og en fremtidsrettet høyere utdanning som forbereder studentene på et arbeidsliv i kontinuerlig omstilling?

Vi har for flere år siden etablert RSA / Råd for samarbeid med arbeidslivet og utfører relevansundersøkelse overfor studenter to år etter at de avsluttet sine studier her for å spørre om relevansen av deres utdanning for deres yrke. Dette gir oss viktige innspill som behandles i avdelingsråd med tanke på at læringsutbyttet i studiene skal være relevant.

Samtidig lever vi i et samfunn med stadig raskere endringer. I læringsutbyttet for studieprogrammene vi tilbyr, er det alltid en kunnskapsbase i bunn, men vi inkluderer også en rekke ferdighetsmål som i stor grad handler om det å lære å lære. En skal kritisk kunne tilegne seg kunnskap og vurdere denne. På denne måten blir studentene rustet for livslang læring og de blir klare for å møte et samfunn i kontinuerlig endring, både ved at de kan lære seg nye ting, men også ved at de gjennom dannelsesprosessen i høyere utdanning blir gjort i stand til å ta kloke valg og prioriteringer. På grunn av samfunnets kontinuerlige endring, fokuserer vi på at studentene tilegner seg ferdigheter som gjør dem rustet til endring og fleksibilitet. Det vil garantert bli en digital fremtid, og digitale verktøy får stadig større plass i våre studier.

5. Hva er deres viktigste tiltak for å øke gjennomføring og redusere frafallet i høyere utdanning, tatt i betraktning en stadig mer sammensatt studentgruppe?

Vi har nylig hevet inntakskravene på store program med lav gjennomstrømning. I tillegg har vi innført mer obligatorisk undervisning. Vi bruker også stadig mer digitale læringsmidler på flere og flere kurs for å gi studentene varierte læringsformer.

Et nytt tiltak, inspirert av et prosjekt som firmaet Lent har på Campus Kristiania og UiA, er å la studenter reflektere over egen læring og når de lykkes best, og dele dette med hverandre i grupper. Poenget med en slik strategi er å tilrettelegge for trygge rammer og trygg kultur for læring og mestring, at studentene skal ha en metalæring om sine egne læringsprosesser og å bruke positiv psykologi i forhold til det å lykkes som virker motiverende for videre læring.

6. Hvilke tiltak bruker institusjonen for å styrke undervisningskompetansen til deres ansatte? Hvordan kan utdanning vektlegges tydeligere ved rekruttering og i meritteringen av fagpersonalet?

Ved MF blir undervisning av alle emner evaluert, og avvik følges opp med samtale med den aktuelle læreren. Undervisningsnivået og kompetansenivået på våre lærere er høyt, de er dedikerte og interesserte i å undervise, og lærerne bruker oppdatert forskningslitteratur i undervisningen. Slik opplever vi at vi lykkes med forskningsbasert utdanning. Hvert år har vi obligatorisk universitetspedagogisk dag, vi tilbyr kollegaveiledning og jobber frem et pedagogisk utviklingsprogram for nye lærere.

Forskningserfaring teller som oftest mer enn undervisningserfaring på lavere grad når det kommer til rekruttering og merittering. Dette kan være uheldig, ettersom det ikke nødvendigvis er slik at de med mye forskningserfaring er bedre undervisere enn de med mindre

forskningserfaring. Vi praktiserer prøveforelesninger (med studenter til stede) som en selvstendig del av tilsettingsprosessen for lærere. Slik synliggjør vi at forskningserfaring og produksjon ikke er det eneste viktige.

7. Jeg ber om eksempler på utdanningstilbud eller utdanningsopplegg med særlig god kvalitet eller gode resultater (faglig innhold, organisering, tverrfaglighet, innovasjon evaluering/vurdering etc.), med en kort begrunnelse for hvorfor nettopp dette er et godt eksempel. Jeg setter også pris på eksempler på studietilbud hvor det ble avdekket sviktende kvalitet, men hvor man har lyktes med å løfte kvaliteten.

Eksempler på utdanningstilbud med god kvalitet på MF er våre programmer for profesjonsutdannelse hvor vi legger stor vekt på et aktivt samspill mellom teori og praksis, med forskningsbasert undervisning på høyt nivå, samtidig som studiet har høy relevans og nær kontakt med den profesjon vi utdanner til. Profesjonsutdanningen for prester får god evaluering fra studenter, og Studiebarometeret 2015 viste at studentene ved lektorprogrammet er svært godt fornøyde, også med praksisdelen, studentmedvirkning og lærernes tilbakemeldinger og engasjement. Vi kan også nevne deltidsstudiet for lærere: Erfaringsbasert master i KRLE/Religion og etikk. Fellesnevneren for disse studieprogrammene er dedikerte og engasjerte lærere som følger studentene opp tett og som bruker mye tid med studentene i læringssituasjoner.

Både teologistudiet og lektorprogrammet er studietilbud vi har arbeidet spesielt med de siste par årene, som følge av tilbakemeldinger som ble fanget opp i kvalitetssystemet. Profesjonsstudiet i teologi har gjennomgått en større studieplanrevisjon, blant annet med mer valgfrihet og bedre tilrettelegging for utenlandsopphold. Ved lektorprogrammet ble det tidligere påpekt sviktende kvalitet i oppfølging av praksis, som vi så tok tak i for å løfte kvaliteten.

8. Hva mener dere er de viktigste utfordringene nasjonalt for å løfte kvaliteten i norsk høyere utdanning?

Den viktigste utfordringen er å få fagmiljøene involvert og motivert til å utvikle, i samarbeid med studentene, mer aktiviserende og varierte læringsformer. Dette er knyttet nært til ledelsens involvering av fagmiljøene i utarbeiding av strategi og planer, samt den status undervisningen har i både det formelle og uformelle meritteringssystemet.

Studentenes rammevilkår er vesentlige. Bedre studiefinansiering vil bidra til at færre studenter må ha lønnet arbeid ved siden av studiene. Samtidig vil nok antallet deltidsstudenter snarere øke enn minke, ettersom behovet for fleksible utdanningsmuligheter vil bli større. Så vi kan ikke basere kvaliteten i utdanningssystemet vårt bare på «gjenreisning av heltidsstudenten».

For flere institusjoner, og i særlig grad for MF, har de økonomiske rammebetingelser stor betydning. Det er for MF først og fremst den lave basisfinansiering og derved den store betydning av insentivene (RBO), som gjør at vi ofte fokuserer mer på forskning, søknadsskriving og publisering enn på å utvikle undervisningen. Som vist i spørsmål 7 ser vi helt tydelig at der engasjerte lærere bruker mye tid sammen med studentene, blir kvaliteten god. Dersom vi hadde hatt grunnfinansiering for våre profesjonsutdanninger, ville vi kunnet styrket

både undervisningen og tilbakemeldinger til studentene. Dette ville (ved MF) utvilsomt ha hevet gjennomstrømning og karaktergjennomsnitt.

9. Har dere synspunkter på hvordan departementets styring og virkemidler kan utvikles for å stimulere til kvalitet?

Ofte blir kvalitet målt i karaktergjennomsnitt og gjennomstrømning, ettersom dette er målbart. Slik kan det bli et fokus på å få studenter gjennom studiet raskest mulig og med best mulig karakterer på nyttige fag. Men lav gjennomstrømning og høy strykprosent kan skyldes både god og dårlig kvalitet alt etter om målet er å få flest mulig gjennom eller å få noen virkelig gode gjennom.

Alt i alt handler utdanningskvalitet først og fremst om kvaliteten på undervisningen. Den sikres ikke verken av lærernes forskningsmeritter eller formell universitetspedagogiske kompetanse. Men engasjerte lærere, som er kunnskapsrike; er engasjert i og har forsket i faget sitt; som skaper et trygt læringsmiljø og møter studentene med aktiviserende og varierende undervisning; slike lærere lykkes i å skape høy utdanningskvalitet i samarbeid med studentene sine. Derfor vil vi mene at bedre rammevilkår (grunnfinansiering) alt i alt sikrer bedre kvalitet på utdanningen enn flere insentiver.

Vi ser gjerne at departementet inngår en form for UKP-avtale også med en privat institusjon som MF, for å komme til enighet om satsning og rammevilkår for profesjonsutdanningene.

10. Ser dere behov for justeringer i nasjonale rammevilkår, lover eller forskrifter for å legge bedre til rette for kvalitetsutvikling i høyere utdanning, og i så fall hvilke?

Det bør fortsatt satses på å styrke studiefinansiering.

Det er fortsatt mange forskrifter og regler som bidrar mer til økt byråkrati enn til kvalitetsfremmende tiltak. Konkret kan nevnes forholdet mellom studentrettigheter og institusjonens kostnader ved fuskesaker. Likeledes finnes nok fortsatt rom for ytterligere reduksjon på rapporteringskravene.

Vi hadde gjerne sett bedre koordinering, nasjonal samordning og bedre rammevilkår for praksis i profesjonsutdanningene.

Med vennlig hilsen for
DET TEOLOGISKE MENIGHETSFAKULTET

Vidar L. Haanes
rektor